Ч. 146 (12.512). Львів, пятниця 4. липня 1930. Pocztowa opłata zaplacona ryczałtem. Рік LI.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. — Конто почт. щадн. 143.322. — Адреса для телеграм: „Діло“, Львів. — Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. — Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ: Місячно 5·00 зол. Чвертьрічно 15·00 „ Піврічно 27·50 „ Річно 55·00 „ ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26. — В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. — ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Боротьба за владу.

Кампанія проти президента республики. — Репресії проти лідерів польської опозиції?

Львів, 2. липня 1930.

Ситуація у Польщі ввійшла в стадію, яка перестала бути „крізою польського парляментаризму“, крізою „устрою“, а тим паче крізою „уряду“. Можна би назвати її нині „крізою влади“, згідно з тим правдивим підложем, на якому від літ іде в Польщі боротьба. Бо чейже горобці на дахах знають уже, що боротьба між післятравневими урядами і соймом не ведеться за зміну конституції, за розмежування прерогатив законодатної та виконавчої влади, за нормалізацію відносин у державі та розвязку безчисленних наболілих питань, а лише і виключно за владу: за петрифікацію нинішнього стану посідання — боряться одні, — і за захоплення влади в свої руки — боряться інші.

Однак боротьба за владу у Польщі має далеко інший характер ніж напр. у Німеччині, Франції чи Англії, де вона є природним вислідом боротьби політичних напрямків, боротьби ідей, репрезентованих зорганізованими політичними партіями. Там, де є нетільки устійнений державний устрій, але передовсім устійнені ненарушні принципи правовости й державно-громадської етики, там не лише зміна урядів, — себто зміна суспільно-політичних груп, що приходять до влади, — але й зміна цілого державного устрою не має особливого значіння: не потрясає основами еґзистенції держави ні не відбивається на сірому будні міліонових мас населення.

Ось напр. у Німеччині змінився основно навіть державний устрій, замісць династії Гогенцолернів почав правити ремісник Еберт а потім військовий маршал Гінденбурґ, переведено поважні зміни в законодавстві і прийшла демократизація цілого громадського життя, — але по суті це життя мало змінилося: бо залишилися ці самі погляди на те, що це писаний і обовязуючий закон і те, що неписане, але теж обовязуюче право людини, залишилися однакові катеґорії громадської думки. Могли й в Англії прийти соціялісти до влади і ані король не відчув цього як траґедії, ані громадяни не побачили великої зміни, ані престіж держави ні трішки на зміні влади не потерпів. У Польщі є цілком інакше. Тутешні погляди на право, на взаємини влади й громадян, на значіння закону, на суть держави, як громадсько-правної інституції, ці погляди — делікатно кажучи — такі химерні і змінливі, що влада — це все: і держава і устрій і закон і право... І тому боротьба за владу є тут боротьбою за право всіх найможливіших експериментів. І тому ми бачили, що боротьба за владу, яка йде від літ у Польщі, рівнозначна з внутрішньо-політичним хаосом та незнаною будуччиною, тому теж є вона таким тугим гамульцем для міжнародніх господарських взаємин Польщі. В останніх днях боротьба за владу перескочила в Польщі знову кілька ступнів вгору й опинилася на повному крутому повороті. Що криється за цим поворотом — покищо невідомо, але можуть теж критися дуже круті східці, що ведуть стрімголов у низ.

Польська опозиція повела зорґанізовану кампанію проти президента республики. Кампанія — льоґічно безглузда, лише психольоґічно зрозуміла. Бо чейже вибрали Ігнатія Мосціцького нинішні опозиційні центролівї польські партії знаючи про цього кандидата на президента республики лише одно: що він є кандидатом маршала Пілсудського. Та в голі. Автор цих рядків чудово пригадує собі атмосферу, яка панувала в тому дні на польському Національному Зібранні, спантеличення після зречення Пілсудського з президентури й появу в кулюарах сойму кандидатури професора Мосціцького. Посол Косцялковський, один із чотирьох членів урядового клюбу Партії Праці, бігав по кульоарах і роздавав на право й ліво відбиту на шапіроґрафі біоґрафію кандидата, якого імя величезна більшість членів Національного Зібрання почула перший раз в житті. Вибрали кандидата марш. Пілсудського, знаючи, що це людина науки, яка з політикою ніколи не стрічалась, що це особистий приятель і оборонець Пілсудського, і сьогодні бють у нього за те, що йде в усьому за порадою і вказівками Пілсудського і не веде самостійної політики! Таку поведінку можна зрозуміти справді лише з психольоґічного боку: з погляду невдоволення і пересердя опозиції, яка бачить, що єдина людина в державі, яка має **формальне** право ріжним справам протиставитися і ріжні справи переводити так, як хотіла би (десиґнування нового премієра, підписання чи непідписання номінаційних декретів членів нового уряду, підписування розпорядків про відчинення, відложення і зачинення соймової сесії), не хоче з цього формального права користати.

Тактика опозиції ясна: зогидити президентові його й так незавидне положення, настільки, щоби він зрезиґнував і повернув до заняття ученого. В такому випадку в обовязки президента ввійшов би його конституційний заступник — маршал сойму Дашинський. Нове Національне Зібрання, скликане Дашинським, вибрало би президентом людину з нинішнього табору опозиції (для вибору потрібна звичайна більшість), сойм і сенат булиб розвязані і булиб розписані нові вибори, які переводив би вже новий уряд. Таким робом прийшла би „автоматично“ зміна „системи правління“, — чи пак: зміна влади.

Очевидно, гра занадто ясна і прозора. Кампанія проти президента є по суті боротьбою проти нинішніх посідачів влади і тому теж льоґічно і послідовно викликує шалений спротив санаційного табору. Санаційна преса („Ґазета Польска“) прирівнює акцію „Центроліву“ до акції ендеції з 1922 року проти пок. през. Нарутовича і накликує явно до репресій проти лідерів опозиції, як проти злочинців, що сіють анархію і допускаються злочину державної зради. Опозиційна преса („Роботнік“) відмовляє права грати оборонців престіжу президента тим, які — мовляв — в травні 1926 року з гармат острілювали осідок президента Войцеховського, Бельведер. Дискусія цікава і навіть може пікантна. Важливим є становище уряду. І ось читаємо, що премієр Славек заповів „консеквенції“ проти авторів краківських резолюцій, які „скермовані проти держави“. Значить, маємо заповідь якихось репресій.

Сумніваємося, чи такі репресії довели би до нормалізації відносин і поладнання крізи, яка зайшла вже задалеко. Сумніваємося теж, чи вони влекшили би положення президентові Мосціцькому.

Напевне можна лише ствердити, що такий „рішаючий крок“ уряду був би може першим послідовним кроком, що випливав би з льоґіки подій, але так перекреслив би заяву марш. Пілсудського, що травнева революція була „революцією без революційних консеквенцій“. Почались би „революційні консеквенції“, які могли би закінчитися дуже ріжно. (ік.)

Санаційна політика і православна церква.

II.

Після 1926 року церковна політика вже рішуче міняється, а саме: котиться як по похилій площині в напрямку **москвофільства та архієрейського самовластя.** Епархіяльні зібрання спочатку приймають форму зїздів делеґатів, визначених самою епархіяльною владою з певних духовних осіб, а потім цілковито виходять з ужитку; їх місце заступають неперіодичні наради повітових протоєреїв. Про контролю, хочби формальну, церковної господарки, вже немає мови, хоч церковні податки, побори і консисторські оплати піднесено кількакратно. Українців поступово усунено з Консисторії і деканатських становищ, накази про українізацію богослуження відкликано. Української перекладної і видавничої праці вже не проводиться, а зате українські парохії засипаються російськими виданнями, починаючи від російських підручників і кінчаючи „календарями“. Діяльність, направлена до оздоровлення церковних взаємовідношень, вважається тяжким гріхом і карається без суду анатемою (історія з Луцьким Церк. Зїздом з 1927 р. і д-ром Річинським).

Що торкається **зовнішнього положення** прав. церкви, то не тільки воно не змінилось на краще, але ще погіршало після 1926 року. **Парцеляція церковних маєтків** провадиться дальше; зачинені на Холмщині церкви почали вже розбірати; діячі з „всходнеґо обжондку“ значно піднесли голову, викликуючи ріжні авантюри серед населення (справа в Вишгородку, Дубечно, Жабче), а католицький польський клир визнав теперішній стан річей за відповідну хвилину для зголошення своїх „ревіндикаційних“ претензій на 724 православні святині.

Таким чином можна на підставі фактів ствердити, що теперішнє зовнішнє положення православної церкви укладалось послідовно протягом 12-літнього періоду, але **внутрішній її стан утворився вже за часів санаційної доби** і мусить бути зарахований на її рахунок.

Хто зокрема несе **відповідальність** за це тяжке положення, в якому находиться тепер православна церква? Безперечно перш за все — **вища духовна влада.** Ніхто не винуватиме безпосередньо її за напрямні і характер польської політики у відношенні до Церкви, що створили теперішні зовнішні умови церковного життя, але посередньо брала вона участь в їх витворенні.

Політика і поведінка епископату причинилась до розбиття церковних сил, до усунення від нього симпатій українського і білоруського населення. А це природно відбилося на відношенні польських політичних чинників до православної церкви, полекшило їм їхню акцію. І хто знає, до яких Геркулесових стовпів це відношення докотилось би, якби в оборону Церкви не виступило населення, а особливо його парляментарні представники. Голос і воля православної пастви, — тих 3,738.000 громадян (12 проц. цілої людности в Польщі!), що з них складається православна церква (таке число було в 1921 році, нині очевидно є воно багато більше!), тільки вони одні здержали і здержують апетити політичних чинників, змушують їх до більшої оглядности.

Це добре розуміє сам епископат, тому в обороні себе часом шукає піддержки зі сторони населення і з цією ціллю удається навіть до штучного і фіктивного представництва, створює **„делеґації“**, як це було у м. березні ц. р., забуваючи, що десятки делеґацій з росіян не можуть мати того авторітету, що його має одна людина, котра належить сама до автохтонного населення та виявляє його волю і почування. Поскільки **епископат не дбає про наближення до своєї пастви і причинився до морального розєднання з нею;** поскільки це розєднання відбивається на зовнішньому положенні Церкви, він несе відповідальність — і церковна історія ніколи його не виправдає.

Зовнішнє положення Церкви повинно бути записане на рахунок безпосередніх заборчих апетитів польської політики. Але і внутрішній

стан та напрямок церковного життя тісно злучені з цією політикою, являється її наслідком і продуктом. Перш за все — розєднання пастви з епископатом: **підбор православного епископату завжди провадився у нас світськими польськими політичними чинниками** і завжди з незмінною послідовністю змагав до обсадження епископських катедр **чужими, напливними** і випадковими для місцевого населення особами.

По-друге, російська орієнтація духовної влади польським політикам, навіть санаційного забарвлення, не видається шкідливою; навпаки, її широко **толерують** і навіть **підтримують**, аби тільки не допустити розвою національної свідомости серед автохтонного православного населення. Співробітництво польської санаційної політики з російською православною ерархією особливо виявляється в окремих фактах.

Луцький церковний зїзд 1927 р.: він відбувся за дозволом уряду; вибраний ним церковний комітет не викликав спершу застереження зі сторони уряду; з його представниками провадили пертрактації, приймали від них меморіяли. Але коли уряд переконався, що комітет не піде в сторону польської санаційної політики, його визнали нелегальним і розвязали, а це стало для російського епископату гаслом до зведення з ним порахунків шляхом анатеми д-ра Річинського — голови комітету.

Другий факт — **Духовна Семинарія в Кремянці.** Організована 1926 р. ця шкільна установа спочатку була віддана в руки українців (на її ректора призначено прот. П. Табінського); але коли побачили, що вона не йде по лінії польської політики, тоб-то не польонізується, — її **відібрали з українських рук і передали росіянам** (прот. П. Табінського звільнили; ректором призначили еп. Симона, відомого крайньою і безглуздою нетерпимістю до українського руху). Офіціяльне повідомлення митрополії в „Воскресному Чтенію“ про цю переміну вказує виразно, що вона сталася за порозумінням уряду з ерархією і з ініціятиви уряду!

Підготовчі наради в справі скликання Церковного Собору і установлений склад Передсоборної Комісії, а також урядові заходи в справі обсадження волинської катедри, про що повідомила недавно преса, не залишають сумніву, що знову щось виграє собі російська орієнтація, бо вона поборює українську свідомість серед православних.

Пануючі російські церковні кола добре зрозуміли і відчули санаційну систему польської політики у відношенню до українського церковного руху та належно її **використовують**: то в виді касування попередніх українських здобутків, то в виді обсаджування церковних становищ „своїми“ людьми і розрахунків з представниками українського церковного руху, то врешті в напрямку скріплення свого самовластя.

А все це, в остаточному висліді приводить православну церкву до того сумного положення, котре ми тепер бачимо.

Над питанням про сучасне положення прав. церкви повинен поважно і перш за все застановитися **Православний Церковний Собор**, що його скликання стоїть вже на черзі дня. Всі інші справи, як другорядні, він повинен відкинути на час пізніший, а занятися цим питанням, як засадничим для Церкви і його достойно розвязати виробленням **статутів про зовнішне її положення і про внутрішній устрій.**

Першим статутом мусять бути точно накреслені умови нормального істнування і розвою церковного православного життя, а зокрема мусить бути параліжована можливість шкідливих впливів зі сторони чужих для церкви політичних чинників і втручання зі сторони, світського уряду. Його компетенція в справах прав. церкви повинна бути обложена тільки тими рямцями, в яких вона задумана і передбачена у польській конституції.

В другому статуті має бути нормоване внутрішне життя Церкви, а зокрема мусить бути параліжоване політиканство і самовластя духовної влади. Обовязки і права її, а також пастви мусять бути окреслені не так, як їй хочеться, або як їй хтось наказує, а як того вимагають засади Св. Письма і Св. Переказу, Правила Соборні і Св. Отців та правила, що давніш обовязували в краєвій православній церкві (тобто на Україні і Білорусі) перед цезаро-папістичними і русифікаторськими реформами Петра I. та його наслідників.

Але Собори і Статути не поможуть, як що не буде в православній церкві належної **свідомости**. На її розвій серед вірних мусять звернути свою увагу і присвятити свої **сили всі українські церковні діячі**, котрі дорожать православям, — як спадщиною своїх батьків.

Verus.

Промова Масарика до леґіонерів.

Дня 29. червня президент Чехословаччини Масарик промовляв у Жідлоховичах до 6. чеських леґіонерів і їх жінок та дітей. У своїй промові між іншим Масарик сказав: „Підчас війни ми поставили собі за завдання визволити свою батьківщину і хоч це було надзвичайно трудне завдання, ми побідили. Я свідомий цього, що без наших леґіонерів наша вітчина не булаб вільною. Леґіонери зрозуміли, що підчас війни не вистарчили деклямації і теоретичні розмови про право народу до своєї держави, але треба було силою вибороти нації право до життя. І ви віддали вітчині майно і кров, ви боролись проти Австрії тоді, як внутрі Австрії ваші діти і родичі наражені були на арешти і переслідування за ваші вчинки. Тепер обовязком цих дітей закріпити й зберігти те, що вибороли їх батьки, а я допоможу вам у цьому ділі, скільки в мене вистарчить сил. Я здоровлю вас і дякую, що маю честь бачитись з моїми леґіонерами!“.

Ці слова були сказані до учасників екскурсії, в якій взяло участь 1.500 осіб. Після промови Масарик вечеряв спільно з леґіонерами і перебув між ними до 11. години вечора.

Гінденбурґ на святі визволення.

З нагоди увільнення Надренщини, у місті Кобленції відбулось величаве німецьке свято, в якому між іншими взяв участь і президент Гінденбурґ.

Сталін говорив 10 годин.

На 16. комуністичному конґресі промова Сталіна тривала цілих 10 годин. Він присвятив найбільше часу справі перетворення рільничого СРСР в промислову країну.

Упадок лібералістичного щоденника в Анґлії.

На днях припинив своє істнування англійський ліберальний щоденник „Дейлі Хронікль“, який довший час був ляйборґаном Льойд Джорджа. Перед кількома роками цей щоденник мав кілька міліонів передплатників, а Льойд Джордж продав це видавництво за 3 міліони фунтів штерлінґів. В останньому році „Дейлі Хронікль“ не видержав конкуренції із „Дейлі Нюз“ та втратив майже всіх передплатників і припинив своє істнування. Тепер Льондон має тільки 4 поважні щоденники, що виходять рано.

Д-Р ВОЛОДИМИР КУБІЙОВИЧ,
доц. Ягайл. Унів.

З географічно-етноґрафічного Зїзду.

Південна Сербія. — Скопле. — В дорозі до Боснії.

Великі зміни наступили в історичнім розвою населення під впливом турецького панування, під яким була південна Сербія від нещасливої битви на Косовім Полі (1389) аж до 1912 р. А сліди ці дуже мало затерті. Передовсім наступили великі зміни в давнім складі населення. Від VII. віку було це населення словянським племенем, говорило й говорить діялектом, подібним до західньо-болгарського говору. За турецьких часів долучилося до нього богацько пастирського альбанського і турецького елементу, в наслідок того наступила частинна зміна конфесійних відносин через частинне зісламізовання (музулмани творять у Півн. Сербії нині 48 проц. населення), або 700.000 душ, що дає трохи більше, як половину всіх музулман у Югославії), а вкінці наступили ще й великі господарські зміни. Турки, які займалися головно пастирством, протеґували в забраних краях пастирство і довели до того, що дійсно полоси пасовиськ збільшилися коштом ріллі в кітловинах і коштом лісів, що покривали плянини. Цей останній момент впливає сильно і на зовнішний вигляд краєвиду, де майже цілковитий брак лісів на горах, що нас, призвичаєних до краси наших лісистих Карпат, так сильно вдаряє і сумно настроює: замість лісів виступають скупі пасовиська. Таким чином населення ділилося і до нині ще ділиться під господарським оглядом на три частини: рільниче, що замешкує кітловини, пастирське в горах і обох типів на пограничу гір і кітловин. У передвоєнних часах були деякі групи справжніх номадів, що в літі перебували в горах у глибині півострова, а на зиму переходили на зимові пасовиська над Егейським морем. Югословансько-грецька границя відтяла літні пасовиська від зимових і давний номадизм нині сильно ослаб, хоч його останки залишилися досі. По балканських війнах виємігрувала частина альбанського, магометанського та турецького населення, а його місце займає словянський кольоніст з північної Сербії чи Хорватії. Нові, гарні розсіяні доми цих кольоністів видно з поїзду, головно на Косовім Полі, а місця, що ще перед кількома роками були пасовиськами, є нині ріллею. Тепле підсоння зближене в південних кітловинах до середземноморського позволяє вже на південні культури тютюну, маку, винниць (давніше і рижу), які, крім пшениці і кукурудзи, займають великі простори. Наслідком великої суші літньою порою всюди приноровлена штучна іррігація.

Про національну свідомість цього населення важко нам щось докладніше сказати. Говори населення переходові між болгарськими і сербськими, школа за часів турецьких болгарська, нині, очевидно, сербська. Велике значіння має тут віроісповідання. Магометани різко відріжняються від решти населення і не почувають себе ще й тепер до жадної народности. Які зміни зайдуть під впливом школи і державного життя трудно сказати. Непевні політичні відносини і брак безпеки видно з того, що на території Македонії бережуть залізничого тору військові патрулі. Взагалі війська багато в цілій Югославії, а вже найбільше в півд.-східній області, а найгарніші будівлі в малих місцевостях — це касарні; треба признати, що військо під зовнішним оглядом представляється гарно.

Найбільшим осередком півд.-східньої Югославії є місто Скопле, в якім перебули ми $1^1/_2$ дня. Місто положене над Вардаром, у найбільшій з кітловин, на перехресті доріг. Місто відоме ще з римських і візантійських часів, через якийсь час було навіть столицею старосербської держави, відтак столицею турецької провінції, а нині вардарського банату*). На автора цих рядків зробило Скопле сильне враження, головно його стара частина. Місто складається з двох частей: старе місто, положене на лівім гористім березі Вардару, а нове на правій рівнині. Це останнє розбудовано в околиці залізничого двірця ще за турецьких часів, але більшість його повстала щойно в останніх роках. Де пару літ тому були великі сади й орне поле, там нині нове місто з цілою низкою монументальних будівель, головно державних. До них належить і університетська будівля, бо в Скопле є неповний університет з правничим і фільософічним відділами. Вже вдруге по столиці держави вдаряє нас сильний будівельний розвій міст. Скопле має тепер 60—70.000 населення. Більша часть міста має всеж старий характер і то турецький, бо останки з передтурецьких часів цілком щезають. Східне місто. З його крутими, вузькими, а романтичними вулицями, з базарами і отвореними крамницями, мечетами і мінаретами, каравансераями, низькими домами, зверненими фронтом до середини, з закратованими вікнами в жіночій частині хати. А до цього всього великий рух на вулицях. Міське населення і селяни носять капелюхи, фези, або білі альбанські береґти, заквефовані жінки, поважні ходжі. Члени конґресу розсипуються по місті,, на засіданнях секцій дуже мале число осіб, за це багато їх на базарах, по каварнях, мечетах. Хоч яке могутне враження робить турецька дільниця, то всеж насувається рефлексія, що незабаром змінить воно своє обличча на більше гігієнічне, але нудне і монотонне европейське місто, а остануть з нього лише слабі останки, як це вже тепер можна обсервувати в Нішу.

Взагалі великі зміни можуть наступити в тій країні, котру називають Македонією.

*) Югославія ділиться від року на 9 бановин, які мають назви від головних рік.

Троха української пропаґанди.

Рим, 26. VI. 1930.

„Дуже мало хто з нас, — пише „Торинська Стампа“, — знає українські пісні, хоч які вони цікаві та гарні. І тому п. Млада Липовецька, відома культурна дівчка, письменниця і співачка, бере на себе завдання зазнайомити нас з ними... Під супровід артистки п. Ольмо проспівала вона вісім річей, одну епічну, другу ліричну зі скаргами молодої дівчини, третю про дівчат чарівниць, що троять своїх зрадливих коханців, та інші — блискучі, дотепні та ніжні. Співачка дуже гарно вивязалася зі свого завдання, виявляючи неабияке відчування тексту, зібрала разом з загальними оплесками, щиру заохоту до продовження своєї праці у знайомленні італійців з такою цікавою музикою“.

Попередив концерт короткий виклад самоїж таки п. Млади Липовецької про українську музику і поезію та деклямація 13 віршів Шевченка в італійському перекладі пп. Млади Липовецької та Цезаря Меана. Деклямував вірші з великим мистецьким успіхом п. інж. Неґрі. „Головною метою цілого концерту, — як повідомляє „Газетта дель Попольо“ в Торині, — було ознайомити італійську культурну публику з великим українським поетом, якого Кобзар у першому італійському перекладі Липовецької та Меана має власне цими днями появитися на італійському книжному ринку в виданні Паравії“.

Знаємо, що переклад Кобзаря на італійську мову підготовляли вже здавна (ще з часів істнування нашої місії та Пресового Бюра — в 1919 р.), і тому певні, що він виправдає таку довгу підготовчу роботу, переведену при вельми неприятливих обставинах, та принесе українській справі чималу прислугу, виносячи на безсторонній осуд европейських культурних читачів справжні перли нашої національної поезії.

На жаль у цій справі так мало робиться. Не вистарчає культурних сил. Особливо в Італії. Українці в Італії — як пальми самітні в величезних просторах безводної Сагари: так довго треба їхати і так довго за ними шукати, аж поки надибаєш нарешті приємну проходолу гостинної оази і напешся чистої води з незабрудненого джерела... Але-ж зате, як вже надибаєш, як вже напешся, яка радість і роскіш!

Не штука зеленіти похилій вербі на вохкій, чорноземній леваді. Не штука співати в гурті радісний гимн весняному сонцю. Але скільки сили й витріваліости треба — і, мабуть, палкої любови до життя і живих, — щоби зберігати зелену корону в безводних пісках, у самоті, під ударами палкого, безжалісного вітру, під страшним натиском чужої — і так часто! — ворожої стихії!

Коли ми вперше пізнали п. Младу Липовецьку — це було в Римі перед 11 роками — вона не вміла ні одного слова по українськи і з так званим нашим офіційним українством не була нічим звязана. І колиб не наша національна революція, певно захлинула би її російщина всуміш з італійщиною, і ще один талант і богата артистична натура випали би з нашої спільної національної скарбниці. Та досить було першій луні про українське національне відродження докотитися до Італії, як п. Липовецька опиняється у перших лавах нечисленних оборонців української ідеї в Італії. І в тих лавах, як бачимо, остає і досі, вивчившися — нечувана річ! — української мови на чужині, у свідомості свого обовязку повернутися до рідного народу не лише в безкорисній для нього ідейній роботі, але й у психольоґічній спільності чуттєвих та розумових виразів.

З приватних листів про незвичайно мистецьке деклямування віршів Шевченка п. Неґрі, довідуюся, що воно зробило величезне враження і частина зворушених слухачів втирала сльози. Це є пречистий доказ сили Шевченкової музи, яка простим ядерним словом вміє промовити до серця навіть і чужинців. Одночасно з тим це служить і гарним доказом, що вмілі перекладчики затримали цілу експресію Шевченківського вірша. Але вони захотіли зробити ще більше. Вони, — а саме пані Липовецька, — в своїй вступній промові навела укр. леґенду, що мала заздалегідь зворушити слухачів і підготовити їх до співчуття та жалю до „бідної, обездоленої України“. Читаємо в торинській „Стампа“, у справозданні про цей концерт: Одна українська леґенда оповідає: „Коли Господь створив народи, кожному дав свій дарунок: кому дав богацтво, кому вмілість і т. д. Колиж нарешті все поділив, побачив, що був ще хтось, хто нічого не отримав. Це була — Україна. І не маючи **нічого іншого** до дання, він дав їй — вміння співати...“

Дозволю собі висловити сумніви щодо „народности“ такої леґенди. Нарід такої „сентиментальности“ не знає, і „леґенда“ ця є певно витвором когось з тих наших українофільствуючих інтеліґентів, що, не вміючи користати з величезних скарбів, що ними обдарувала натура українські землі, вмів лише жалуватися та кохатися в „малоросійських піснях“ та варениках.

До цього нам годі вертатися! Не скаргами на нашу долю та „розжалоблюванням“ слухачів мусимо пробивати собі шлях, лише шляхом творчої невпинної праці. У кожного з чужинців забагато тепер і свого власного лиха та жалю, щоб обтяжувати його ще й чужим!

Кожний з них шукає лише розривки, чогось захоплюючого, романтичного, — і тому поспішає до кіна з незвичайними пригодами або до поліційно-детективних романів, що уносять його з буденно-нудного й часто злиденного життя в світ несподіваних героїв чину, — доброго чи злого, аби лише чину. І тому тримати когось за ґудзик, заливаючи йому білу сорочку гіркими сльозами свого безталання, в наші часи робиться просто небезпечно: коли він, — зі звичайної европейської чемности, — в перший раз від вас і не втече і навіть — може й щиро — і собі витре несподівану сльозу, то на другий раз, будьте певні, буде вас обходити десятими вулицями. Цікавість теперішнього світу можна викликати лише дійсним героїзмом, страшним піднесенням в екстазі непереможного чуття, (чого так богато у Шевченка), але не спробами викликати чиєсь співчуття, що лише нас принижує, і якого ніколи не схотів би й Шевченко.

Ось передімною лежить останнє свідоцтво московської антибільшовицької пропаґанди: колїровий образок, що його видала якась анонімна католицька орґанізація (про **офіційні** церковні сфери в цьому випадку не можна й думати), яка стоїть у звязку з московськими монархістичними орґанізаціями. На тім образку — велика земна куля з цілком ясною фіґурацією Европи та Азії. Нижня частина вкрита хмарою диму, що йде з поставленої на долі кадильниці (на ній — цифра 700: символізм мені не ясний), а з неї виходить симетрично сім язиків полумені. Через цілу майже Европу (в тім і через Україну) та Азію йде великий напис: — „Руссія“,— Росія. З заду темної кулі і над нею стоїть розпряття, і з рук та ніг Христа спливають на весь простір, занятий написом „Руссія“, цівки крови. З другого боку образка — молитва по московськи та французьки до св. Тереси за російський нарід, щоби Бог дав йому „**стойкость в** вѣрѣ и преуспѣяніе в любви к Богу и ближнему“.

Як бачимо, — жадного наміру викликати якесь співчуття! Навпаки, нескрита ідея величі, що для неї використовують навіть найсвятіші релігійні почування, та явне бажання виглядом крови Христа, що символізує кров усіх замучених у большевії, викликати обурення, — не співчуття, — а саме обурення. Бо співчуття лише мягчить душу, обеззброює її, осолоджує приємним, але безплідним зворушенням, — а обурення кличе і спонукує до чину.

Евг Онацький.

У Скопле ми найшлися найбільше на півд.-сході, тепер завернули на північ, щоби через Косове Поле і пролом (долину) Ібару дістатися до Боснії і затриматися аж у Сараєво. Між півд. Сербією і Боснією нема досі залізничого получення. Залізниця в Боснії вибудована Австрією йшла лише до сербської границі, а в турецькій Македонії лише до Мітровиці на Косовім Полі; в останніх літах вибудували дальшу частину шляху, а решту будують ще дальше. Тому в Мітровіці заміняємо залізничу комунікацію на автомобілеву і їдемо живописною проломовою долиною Ібару з горою 100 км. до місцевости Кралево над західньою Моравою, а звідти вибудованим шляхом частиною давніше, частиною тепер через Чачак, Ужіце і Вішеґрад до столиці Боснії. Давна турецько-сербська границя відбивається ще нині на стані доріг, на будівлях, навіть на залісенню; наочно видно, які великі культурні втрати несла зі собою турецька окупація і як можна їх було відробити в маленькій передвоєнній Сербії. Залізниця, якою їдемо, є вузькоторовою; такі будувала в Боснії Австрія; тепер цю сітку залізниць Югославія доповнює і заміняє на нормальноторову, розуміючи вагу лучби для получення ріжних частин держави в цілість та для їх оборони. Може ще більшу вагу мають ті залізниці, які лучать осередок держави з її морем, з Ядраном і мають не лише господарське, але й стратеґічне значіння, бо мають боронити побереже від нахабного сусіда. І ті залізниці будується без огляду на технічні і матеріяльні трудноші. Вузкоторову залізницю, що лучить Сараєво, а посередньо і Београд через Мостар з Добровніком, замінюється на нормальноторову. Загреб остав вже получений з другим портом Югославії Сплітом, а третій — Сушак мав уже давно получення зі своїм запіллям

(Продовження буде.)

До виборчої акції в Ковельщині.

КОМУНІКАТ УНДО.

З Президії Українського Національно-Демократичного Обєднання дістаємо в справі виборів у ковельській виборчій окрузі такий комунікат:

У звязку з виборами в окрузі Ковель (ч. 56) подається до відома Повітовим Організаціям що до дня 13. липня ц. р. члени Української Парляментарної Репрезентації дістали доручення від Президії працювати в чотирох волинських повітах ковельського округа (Володимир Волинський, Любомль, Горохів і Ковель), отже не можуть брати участи в ніяких вічах, нарадах і святах, які відбуваються в цьому часі в інших невичислених тут повітах.

Львів, дня 1. липня 1930 р.

ПРЕЗИДІЯ ЦК. УНДО.

◆◆◆

Нова польська партія.

У Варшаві утворено нову польську партію п. н. „Польський Бльок“, на чолі якої стане прaлат Захарясевич. Ця партія складається із клерикальних елементів і має чисто релігійні тенденції: утворення польської національної церкви, реформи подружого права і боротьби з релігійним сектантством.

Фінляндський парлямент.

Дня 1. липня отворено надзв. сесію фінляндського парляменту. Цілого будинку стережуть скріплені постерунки поліції. З 38 послів комуністичної фракції прийшло на засідання лише 12. Уряд предложить три проекти законів. 1) про надзв. охорону республики, 2) про зміну виборчої ординації, при чому проект передбачує відібрання виборчого права, чинного та пасивного, особам ворожо настроєним для держави, 3) пресового закону.

Вільгельм II. хоче сидіти на престолі.

Американський вчений Г. Біґельов відвідав б. німецького цісаря, який у розмові заявив, що він готов вернути на німецький престіл, якщо інтереси Німеччини вимагалиб цього. На думку Вільгельма, тільки монархія довелаб Німеччину до розквіту і побіди.

Монарх. рух на Мадярщині.

В Еденбурґу закінчилися наради мадярських монархістів. Між іншим ухвалено не нарушувати сьогоднішнього устрою Мадярщини тому, що всякий революційний рух ослаблює державу. Монархісти хочуть перетворити Мадярщину в монархію мирним шляхом, тоді як весь нарід запрагне цього, зрозумівши, що монархія це одиноке спасіння для держави. Ґраф Гуніяді виголосив по нарадах кінцеву промову.

Риков і Бухарін підуть слідами Троцького.

Підчас нарад 16. конґресу комуністичної партії прийшло до гострого конфлікту між правою опозицією і прихильниками Сталіна. Каганович зажадав від Рикова і Бухаріна зложити виразну декларацію про їх відношення до політики Сталіна. Риков заявив, що готов співпрацювати зі Сталіном, якщо він бодай частинно змінить свою тактику. „Ізвестія“ та „Правда“ пишуть, що тільки Сталін доведе СРСР до комунізму і що Риков та Бухарін будуть прогнані із СРСР, якщо не зірвуть з опозицією.

Бухарін занедужав.

З Москви подають, що напади прихильників Сталіна на опозицію так схвилювали Бухаріна, що він занедужав і рятункове поготівля відвезло його автомобілем до лічниці.

Залізнича катастрофа біля Ленінграду.

Дня 30. червня поїзд, що їхав із Іркуцька до Ленінграду, вискочив зі шин, наслідком чого паротяг і кілька возів розбились на шматки, причім згинуло 23 особи, а богато пасажирів було ранених.

Комуністичні демонстрації в Будапешті.

Дня 30. червня перед будинком суду, де відбувався процес комуністів, комуністична ґрупа робітників улаштувала демонстрацію. Комуністи кидали камінням у вікна і викрикали погрози на адресу членів трибуналу. Поліція арештувала майже 100 осіб, з яких більшість другого дня звільнено.

Перед новим шк. роком.

Важне для львівських українців.

На днях (в числі 140 „Діла") оголосила Головна Управа „Рідної Школи" відозву до львівського громадянства, в якій каже, що наука ведеться найкраще тільки в школах удержуваних „Рідною Школою", і взиває всіх родичів, щоби тільки до шкіл „Рідної Школи" посилали своїх дітей. Я признаю велику вартість шкіл „Рідної Школи", де нема наших українських, — розумію також поклик до родичів, щоби записували своїх дітей до „Рідних Шкіл", а розумію це тим більше, що богато нашої молоді розходилося досі по чужих школах, де не чуло теплого слова для своєї народности ні для обряду і наслідком того від них відчужувалося. Але з другої сторони вважаю, що не треба нам ігнорувати інших українських шкіл, які істнують у нашому місті і добре сповняють свое завдання. А такими є в нас: велика семиклясова школа ім. Шашкевича побіч Городецької вулиці під святим Юром, з окремими відділами для хлопців і дівчат, і чотироклясова дівоча школа вправ при державній українській дівочій семинарії, ул. Стшала ч. 3. (в горішній частині вул. Потоцького).

Школа ім. Шашкевича відома уже від давна. Тепер міститься вона у прегарнім будинку, що є незвичайно здоровий і гігієнічний для дітей; має добре учительство, а коли одержить скоро ще двох визначних учителів, то буде своїм приміщенням і учительським збором належати до перших шкіл у Львові. Перед тижнем обходила ця школа свято 30-літнього ювилею преосв. митрополита, а зібране громадянство подивляло пописи діточих хорів і декламацій та сердечність, з якою витала молодь свого Архипастиря. Поважні та досвідчені мужі мали повне вдоволення з такого виховання молоді.

А про названу вище школу вправ я чув від інтеліґентних батьків, що розуміють шкільне діло, великі слова похвали. Задля добрих прикмет школи посилають туди деякі батьки своїх дівчаток з подальших частей міста. А мимо того боюся, щоби не стрінула цеї школи така доля, якої зазнала українська школа вправ у Перемишлі.

Там розвивалася подібна школа при учительській семинарії також гарно. Але з часом заснували перемишляни приватну школу та підняли клич, щоби посилати всіх дітей тільки до новозаснованої рідної школи. Цей клич принявся; а коли українська школа вправ осталася без достаточної скількости дітей, скористали з цього наші „опікуни" і закрили цю школу. Так сталося, що власні люди зняли з держави обовязок утримування школи, і перенесли його на плечі свого громадянства. Тому боюся, що так само моглоб статись і у Львові. Я довідуюся, що до першої кляси зголосилося там досі лише кількоро дітей; і якщо справа не поправиться, то ми можемо втратити цю школу.

Але на тім воно не скінчиться. Тому, що школа вправ є невідлучною складовою частиною учительської семинарії, то не виключена потім і постепенна ліквідація української учительської семинарії. А якою це булоб втратою, про те не треба й писати, особливо коли зважимо, що в тій семинарії образуються сотки наших дівчат на учительок, одержують відтак хліб і стають вельми корисними робітницями для свого народу.

Після того скажу: Трудімся для добра свого народу, але ведім діло розважно! Будуймо на всіх ділянках чого нам недостає; але вистерігаймося тратити те, що вже маємо. Бо, що раз втратимо, того вдруге не здобудемо...

Проф. о. Александер Стефанович.

При зміні адреси просимо подавати й стару адресу.

Зміна адреси 1 зол. Можна присилати почтовими значками.

Відгуки дня.

Перша розмова на рідній землі.

Поспішний потяг Берлін—Букарешт підіздив до Львова. Ще вершки будівель галицької столиці не вигулькнули із сизої далини, а вже по вагонах слідний був рух. Хто висідав у городі Льва, той готував клунки, вбирав верхне одіння, переглядав полиці, чи не забув чого.

Богато нині людей висідало у Львові. Прогулька американських українців приїхала до старого краю дихнути рідним повітрям. Кажуть, що це повітря таке інакше, що з заплющеними очима пізнати його. І сонце інакше світить і місяць інакше всміхається. А вже, що найбільше, то запах старокраєвої рістні. Є в тій Америці все, але ні ліс, ні трава, ні овочі, ні ягоди не пахнуть.

Тому вікна по вагонах наростівр, тому всі прогульковці весь час біля них. Вдихують пахощі літнього вечора, що пливуть від піль і лісів.

— Витай Галицька Земле, хоч бідна, але рідна, колиско наша, вистелена запашним зіллям!...

При однім вікні стоїть немолодий уже чоловік і мягким поглядом обіймає давно неоглядані краєвид. Вісімнацять довгих літ не бачив він його. Вісімнацять довгих літ провів на тяжких змаганнях з твердим, бесердечним американським життям і щойно цього року діждався змоги відвідати Рідний Край. Радість розпирає йому груди, сльози тиснуться до очей... Рідний Край — велике слово!...

Американець має у Львові брата, якого вісімнацять літ не бачив. Знає, що живий, але де мешкає — невідомо. Останню вістку мав перед роком, але за рік міг змінити мешкання... Та — гризтися тим нема потреби: Львів не Ню-Йорк, а львівські українці свої люди — поможуть. Брат знаний у Львові чоловік. Письменник!

Ховалося сонце за обрій. Останні проміння золотили землю, як потяг доїздив до Львова. Зпоза нив і гайків виглянув нарешті княжий город. Спершу далеко-далеко „Високий Замок", що замісць замку, має конець люблинської унії, потім церква св. Юра, що панувала над Львовом, доки не поставлено костела св. Єлисавети...

Нарешті львівський головний двірець. Такий самий брудний і закопчений, як тому пятнацять літ. Нічого не помогла йому ні російська, ні українська інвазія, нічого не пошкодила медаля хоробрости.

Американець висів з ваґону і швидко подався до телефонічної осередні.

Кого тут запитати про адресу брата?!...

Когож би, як не „Українську Бесіду"!?

„Бесіда" клюб, „Бесіда" стара, „Бесіда" осередок товариського життя...

— Гальо „Бесіда"! — радісно.

— Тут „Бесіда" — офіціяльно.

— Прошу ласкаво сказати мені, де мешкає мій брат (імярек)? — делікатно.

— Він не є членом нашого товариства! — ділово.

— Вибачте, що турбую. Але я приїхав щойно з Америки і думав, що „Бесіда"... А може хто з присутніх панів знає?! — дуже делікатно.

— Ні, ніхто не знає! — дуже нечемно.

Хотів американець звернути незнайомому увагу, що не можна так напамять твердити, що ніхто не знає, але телефон уже не відзивався.

На щастя для обидвох братів є ще у Львові „Просвіта", а в ній сидять урядники нераз і до пізна в ночі. Один з них запровадив американця на місце і зате нехай йому Бог дасть здоровля.

— — — — — — — — —

А коли вже брати сиділи самі, американець сказав до галичанина:

— Прикро мені, що з першої галицької розмови я побачив, яка страшна ріжниця є між Галичиною і Америкою.

Галактіон Чіпка.

І в Еспанії бомби.

В еспанськім місті Більбао невідомі особи підложили під державний будинок бомби, які вибухнули і наробили богато шкоди. Другого дня була кріваа сутичка республиканців з поліцією.

Протестаційний страйк в Індії.

У звязку з арештуванням предсідника всеіндуського конґресу Падіта Нема, в Індії розпочався протестаційний страйк, який тріватиме 3 дні. Всі торговлі, біржі та уряди, де працюють гіндуси, припинили роботу.

Прокуратура проти авторів краківських резолюцій.

На приказ міністра справедливости (який на осн. закону є найвищим прокуратором у державі) занялася резолюціями краківського конґресу і їх авторами краківська прокураторія. На припоручення мін. Цара до Кракова поїхала спец. комісія під проводом директора департаменту в мін-стві справедливости Сайонтковського. Вона має на місці познакомитися з подробицями манифестації Центролїву й оставатиме в контакті з прок. урядом у Кракові. Від висліду слідства комісії залежатиме дальший перебіг справи.

Прем. Славек у президента.

Прем. Славек приїхав 2. липня у Варшаву та конферував дві години з през. Мосціцьким, якому певно зясував погляди свої і марш. Пілсудського про краківські події.

Краківський воєвода Квасневський виїхав у Варшаву в звязку з ост. конґресом Центролїву.

Протест ББ проти марш. Дашинського.

Президія клюбу ББ на засіданні ухвалила вислати протест марш. сойму Дашинському в звязку з його телеграмою для краківського конґресу.

За приміром Бесідовського.

(АТЕ). „Последнія Новости" повідомляють, що у Париж приїхав вис. урядовець ДПУ Аґабеков. Він сказав, що не вернеться в Москву та виступає з большевицької служби. Аґабеков був управителем східного виділу ДПУ. Він хоче оголосити тайні документи в справі акції ДПУ в східних краях.

Берлінський соц. „Абенд" повідомляє з Москви, що секретар большевицького ґен. консуляту в Генуї Алексіїв, якого відкликали зі становища та візвали у Москву, відмовився вертати.

Виселення Полтавця-Остряниці з Франції.

(АТЕ). Французька поліція виселяла поза кордони Франції Полтавця-Остряницю, бувш. прибічного старшину гетьмана Скоропадського. У Париж приїхав він тому рік. Безпосередньою причиною виселення Остряниці було виявлення його взаємини із чужинецьким леґіоном у Мароко, в якім Остряниця тому кілька літ старався вести аґітацію за Абд-ель-Крімом. Із Остряницею виселили 7 військових. Остряниця перенісся в Мюнхен.

З міської ради.

Дня 2. липня на засіданні ради м. Львова підчас бюджетової дискусії рад. сен. **Децикевич** сказав, що підчас комісарського правління була краща господарка ніж за давньої м. ради. Коли нарікають на зріст видатків за комісаріятів, то треба зазначити, що бюджети старої м. ради були нереальні, тому бюджет треба було розширити і затягати позички. За ком. правління пороблено інвестиції: побудовано школи, холодільню, осередок здоровля, дезинфекційне заведення, розбудовано м. підприємства. Час урядування давньої президії і м. ради був для українського населення найсумнішим часом кривд і упокорень. Тому українські радні, покликані до приб. ради, заняли прихильне становище до нової управи, не без надії на зміну курсу супроти українців. Одначе м. рада не сповнила своїх зобовязань супроти українців, хоч українські радні працювали щиро. Вистарчить згадати внесення в справі мови. Одначе українських радних не зражувала неприхильність, бо знають упередження і розуміють, як тяжко раді позбутися їх. Бесідник вичислює українські домагання і зазначує, які вони дуже скромні. Пригадує внесення про мову, домагається, аби в доставах брало участь не лише польське і жидівське, але й українське населення. Бесідник пригадує домагання субвенціонування українських інституцій і заняття українських працівників в м. підприємствах.

Вбивство в стрийськім суді.

Сімдесятькількалітнього Ів. Красінського стрийський суд засудив на 2 місяці арешту за те, що свого часу знасилував 13-літн. Марію Левко. Цивільний суд засудив Красінського на 750 зол. відшкодування. Коли сторони вийшли, Красінський вбив опікунку Марії Левківни Анну Левко, а Марію Левко і її чоловіка зранив. Красінського арештували.

† о. д-р Діонизій Дорожинський

емер. гімназійний професор, проф. Богословської Академії у Львові, почесний крилошанин і референт Митрополичої Консисторії, бувший член львівського синоду, помер в Мізуні к. Долини в 64. році життя. Похорони в пятницю.

В. Й. П.!

•

З Ректорату Духовної Академії у Львові. Ректорат взиває цею дорогою всіх студентів Академії, які перебувають в тих околицях, щоби обовязково взяли участь у похоронах Покійного проф. о. д-ра Дорожинського, що відбудуться в пятницю у Мізуні.

У 25-ліття Національного Музею.

Моя дволітня праця в Національному Музею.

В році 1909 відкрив я власне переплетниче підприємство у Львові. Від того часу стрічався я з музейним переплетником-самоуком Чеховим, що в Музею мав лише найконечніші прилади до шиття книжок і деревляні праси. В часі відвідин Чехова заінтересувався я величезними стосами рукописів та їх старовинними переплетами. В р. 1910 порадив я йому купити принагідно переплетничі машини. По довшій конференції директор Музею підписав вексель і так закуплено 3 добрі машини, необхідні до ведення музейної переплетні. Згодом почали перевозити Музей до власного дому при вул. Мохнацького. Після виїзду Чехова у Сербію на роботу я згодився виконувати на музейних машинах переплетничі роботи в самому Музею і занятися консерваціею музейних книжок. Я зліквідував мою робітню і переніс свою фірму до Національного Музею.

Початки моєї праці були дуже монотонні. Партії рукописів треба було прочищувати і виклеювати калькою картку за карткою, коли чорнило пережерло папір, а кожна картка мала дір, мов звізд на небі. Тяжка була це праця, а вдоволення одно для мене було те, що при кожній віддачі готової партії одержував я признання від директора Музею за солідне виконання.

Та не довго була та монотонність. Із святоюрських забудувань стали перевозити музейну бібліотеку і складати її провізорично у великі стоси. Мені доручено очистити книжки з пороху. У книжках свіжо привожених з церков були іноді в середині хроби і до 20 мм. довжини. А що це було літом, то в погідні дні приходив я рано в год. 5-ій, щоби перечистити партію книжок і виложити їх на терасі на світло і прорув для висушення. Після обіду уставлялися книжки на полицях нових шаф.

Директор Музею, як одинока пружина всеї праці перевоження Музею і нового розміщення, мусів особисто бути і в Юрі і на Мохнацького. Він бував тоді такий перепрацьований та подразнений, що мало коли можна було почути від нього мягке слово. Тоді-то нераз приходилося мені відчути терпкости...

Наприкінці 1913 р. Т-во „Просвіта" глядало для своєї добре оборудованої переплетні управителя з фірмою. Я звернувся до директора Музею за радою. При цій нагоді довідався я, що Музей має намір звинути переплетню. Я вніс оферту до Т-ва „Просвіта" і в грудні 1913 р. перенявя цю переплетню у заряд. Рівночасно перебрав я з Музею для „Просвіти" дві машини, вартість яких по війні відроблено переплетничими роботами для Музею. На жаль, побоювання управи Музею віддавати свої книжки поза стіни Музею оправдалися в часі нападу корпорантів на переплетню „Просвіти" 1. XI. 1928 р. тоді пропав один рукопис, якого досі ніде не найдено.

Дмитро Хомяк,
переплетничий майстер.

Львів-город, дня 15. березня 1930.

Три тижні в повітрі.

З Шікаго повідомляють: Летуни, брат і сестра Гонтер, які вже побили рекорд довжини лету, вдержуються в повітрі вже 20 днів. Вони сказали, що літатимуть іще, доки вдасться.

НОВИНКИ

— **Літом у горн.** Інформуйтеся: Купелеве заведення Зелеманка п. Гребенів коло Сколього. Горячі купелі сірчано-йодові у лазничках. 2388 5—30

— **Робітня футер Юліяна Глушевського перенесена на вул. Коперника 16.** 2296 7-?

— **Що може друкарський чортик?** У вчорашній передовій статті п. н. „Свято Німеччини" друкарський чортик з „банкроцтва метод насильного вимушення" зробив „**пасивне** (?) вимушення"; так само в оногдішній передовій статті ми писали, що лідери польських партій можуть нарікати на „брак **фондів**", а в ніякому разі на брак „**вождів**" — як це схотів друкарський чортик, що не признає правил льогіки.

— **Шовіністичне засліплення в шкільництві м. Львова.** Нас інформують про такий, зрештою невідокремлений, факт у тактиці львівських державних шкіл відносно українців: Українська дівчина-сирота Марія Кульматицька має опікуна поляка Бл. Я. Кубалю. Опікун зголосив минулого року її вступлення до державної жіночої семинарії ім. Асника, але панни Кульматицької туди не приняли тому, що вона українка. У відповідь на це опікун вніс рекурс до кураторії. Наслідком рекурсу панна Кульматицька стала ученицею названої семинарії, де з успіхом покінчила перший рік. Цього року відмовила їй дирекція права вписатись на другий рік семинарії знов тому, що вона українка (ми скажемо: тому, що вона ще українка! — Ред.). Опікун знов віднісся в цій справі рекурсом до кураторії. Та мабуть цим разом і рекурс не поможе, бож дівчина ні не думає зміняти обряду та народности. Опікун твердить, що перейде з рекурсом усі інстанції, а потім віднесеться як поляк до Ліґи Націй в обороні прав української учениці.

— **З життя української еміґрації у Відні.** На сходинах української кольонії у Відні дня 19. червня ухвалено скріпити пропаґанду нашої справи за кордоном. Першим етапом акції в цьому напрямі були виступи „Артистичного Гуртка", получені з викладами про українське питання, які вже відбулись у Медлінгу і Кльостернайбургу та Бадені. Дня 1. липня відбулись товариські сходини української кольонії у Відні, після яких „Артистичний Гурток" виступав із музикальними продукціями. Дня 6. ц. м. у салі „Штефскеллер" відбудеться „Вечір української пісні і танку".

— **Львівська хроніка.** При вул. св. Кінґи ч. 4. намагалась отруїтись Юлія Шпільчак. — Поліція арештувала Казимира Водзінського за крадіж лікарських інструментів. За крадіж арештовано також Гелену Жуковську. Вчора арештовано інваліда Осипа Чайківського за побиття Адама Віктора.

— **Проковтнув ложку.** Поліція арештувала у Львові обманця Давида Шабаса, який покористовуючись фальшивими документами представника управи одної копальні, взяв „на кредит" у фірмі Лявфера при вул. Галицькій кілька убрань. Окрім того цей обманець украв валізку з гардеробою на шкоду купця Шпіґля. Тепер Шабасові обридла вязниця і він проковтнув ложку, щоби занедужати на шлунок і дістатись до лічниці. На його нещастя лікарі добули з його шлунка ложку і Шабас знову верне до арешту.

— **Учні бють професорів.** У радянській школі у Минську повстала на днях між професорами і учнями суперечка, яка скінчилась тим, що учні кинулись на професорів і поранили їх ножами та стрілами з револьверів.

— **Памятник папі.** Дня 30. червня в Десіо відбулось відкриття памятника папи Пія XI. На святі відкриття промовляв маркіз Пачеллі, який підкреслив великі заслуги цього папи в справі зближення між церквою і державою. З нагоди відкриття памятника папі римському вручено памяткову медалю.

— **Помер трубач „завішення зброї".** У Парижі помер трагічною смертю, вискочивши з вікна 4. поверху Юліян Селіє, який був славний тим, що 11. жовтня 1918 року він як трубач французької армії затрубів сигнал про завішення зброї.

— **Нові кардинали.** Дня 1. липня закінчилась нарада римської консисторії у справі іменування нових кардиналів. У нарадах взяв участь папа, який запропонував іменувати кардиналами епископа з Ліль, архиепископа з Ріо де Джанейро, секретаря конґреґації Сельважіяніа і Карла Россіта. Дня 3. ц. м. наступить офіціяльне іменування цих кардиналів.

— **Новий ректор віденського університету.** На днях на віденському університеті вибрано на 1930/31 рік нового ректора д-ра Ганса Іберсберґера. Іберсберґер вродився 1877 р. в Кляґенфурті, студіював у віденськім університеті, де тепер буде ректором. Довший час жив у Москві, після чого написав твори: „Австрія і Росія від кінця 15. століття" та „Австро-угорська закорд. політика від боснійської кризи до війни". На університеті він викладав історію, а його виклади слухало чимало українців.

— **Великий народний фестин** відбудеться дня 6. липня ц. р. в саді Сигнівка під Львовом ч. 111. Весь дохід призначений на **Рідну Школу**. Бажано, щоби громадянство міста Львова численно прибуло. Початок год. 2. попол. Вступ 50 сот. Автобуси з копиткового що 30 хвилин. В разі непогоди відбудеться на слідуючу неділю 13. липня.

— **З українського наукового життя за кордоном.** Дня 1. ц. м. у Празі відбулось 196. засідання „Українського Історично-Фільольоґічного Товариства", на якому прочитано такі реферати: А. В. Артимович: „Модерні погляди на теорію грецької метрики; 2) М. Л. Гнатишак: „Причинки до формально-естетичного розбору творчости Ст. Руданського"; 3) П. В. Феденко: „Драгоманів і Прудон". Дня 2. ц. м. в салі „Українського Наукового Інституту" відбувся виклад д-ра С. Володимирова п. з.: „Проблема енерґетики і електрифікація Дніпра".

— **Табор-курс у Підлютім.** Український Пластовий Сеніорат організує в Підлютім 10-дневний табор-курс від 9. серпня ц. р. почавши. В табор-курсі можуть брати участь: пластуни і пластунки сеніори, старші пластуни(нки) від розвідчика почавши, пластуни і пластунки самітники, скавтмастри і старші особи, що були й досі є діяльними в УПУ, а хотять вступити до Українського Пл. Сеніорату. Кошти удержання не перейдуть 50 зол. Виряд таборовий. Число учасників ограничене. Збірка в Брошневі 9. серпня рано. Зголошення приймає: Г. Павлюх у Львові, вул. Чиста ч. 6.

Складайте жертви на оселю українських робітників пера в Ямнім!

Нові книжки й журнали.

ЖУРНАЛИ:

„Життя і Знання", український популярно-науковий журнал Т-ва „Просвіта". Рік III. Ч. 10–11. За липень-серпень 1930 р. Львів. Зміст: А. Річинський: Як зашумить Сокіл-Гора; С. Русова: Спиридон Черкасенко, поет-педаґоґ; Р. Могильницький: Будова клітини; А. Юлінек: Генрик Форд; М. Лотоцький: Дещо про данський театр; Б. Іваницький: Паростове розмноження дерев; І. Велигорський: Чому мова зміняється; Р. Скотинський: Що означає тризуб?; Ю. Дорош: Сьогочасна світлина, її форма і зміст; Ю. Крохмалюк: Протигазова самооборона населення; В. Королів-Старий: Будова яйця; Ів. Пашкевич: Краса наших гір; В. Королів-Старий: Взірець; І. Борковський: Старий нарід маїв у середущій Америці; Е. Жарський: Плавання; М. Бардеґа: Наші овочі; М. Черкавський за Ґ. Вагнером: Корисні ростини; П. Дорецький: У боротьбі з вогнем; П. Дубрівний: Характер волинських ґрунтів; М. Творидло: Як закладалася „Просвіта" в Ужгороді?; Н. Королева: Намисто; Т. Фотинюк: Хруші — шкідники збіжжа; Обличчя сусіда нашої пляети; Н. Дицьо: Смертна кара; О. Копцюх: Значіння рідної пісні; Фр. Шнайдер: Мій лет Цепеліном; О. Фаста: Життя учених — жертва науки; Всячина.

„Поступ", вістник літератури й життя. Львів, квітень-травень 1930. Річник 10. Ч. 4-5. Зміст: Степан Семчук: Місто; Едмон Ростан: Самарянка; Р. Г. Бензен: Усміхнений сторож; Н. Павлосюк: Форма і зміст у мистецтві; В. Михайленко: Два ясні проміні серед ясної нові; Дж. К. Честертен: Про вартість ортодоксії; П. Ш.: Нова леґенда; Бібліографія; Звідомлення; Оголошення.

„Відродження", ілюстрований орґан українського протиалькогольного і протинікотинового руху. Рік III. Ч. 4–6. Львів, 15. червня 1930. Зміст: До громадянства; До свободи через цілковиту стриманість; В десятиліття американської проґібіції; Піяцькі мрії; Конечні співробітники відродження; Десятиліття протиалькогольного польського закону; Вісти з протиалькогольного руху; Десять заповідей алькоголю; Пияцці-діти; Новинки; Комунікати.

„Вікна", література- мистецтво- критика. Рік вид. III. Ч. 6. Львів, червень 1930. Зміст: М. Сопілка: Про що співають соловії; М. Чуллй: Червона пляма; Ж. А. Рембо: Сидюхи; Пасанто: Злочинець; В. Мизинець: ***; Р. Драган: Це було так; М. Кальтофен: Ворохібня; К. Ярин: Замість репліки; Яґа: Хи-хи-хи!; Пасанто: Про один голод; Літературна хроніка.

✝ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Климентина Кружлевська

учителька школи ім. М. Шашкевича у Львові, упокоїлася по довгій і тяжкій недузі дня 28. червня ц. р. в 41. році життя в Батовицях коло Кракова. Відійшла від нас так тихо і безголосно, як тихо йшла крізь життя, як безголосно клала всі свої сили в жертві важкому званню — українки учительки. Від 1918 року працювала в школі ім. М. Шашкевича, а в працю ту вкладала — всю свою душу. Ніщо не було для Неї понад сили. Для Неї не був страшний обовязок вчити 70 дітей в II. кл., до того доповнити всіми невигідними предметами 30 або й 32 годин в тиждень не виключаючи всі заступства чи получення відділів на случай неприсутности інших учительських сил. Все виконувала з ангельським спокоєм, з усміхом на устах. — Крім сего ріжні практичні лекції, приготування, поправа задач — а в дома ведення взірцевого господарства і порядку. Наслідок цеї обовязковости і праці був цей, що в році 1929 попала в тяжку недугу, яка приневолила Її піти на однорічну відпустку, з якої вже не судилось Їй вернути до школи. Цю відпустку одержала Вона саме до 28. червня 1930 р. і в тім самім кінцевім дни своєї відпустки відлетіла від нас у кращий світ! Покійна лишає по собі не лиш память доброї учительки. Поза своїм професійним обовязком, поза проводом Червоного Хреста при школі Шашкевича, поза обовязками бібліотекарки ми бачимо Її і поза школою як тиху, не гонячу за почестями, повну пожертв суспільну робітницю. — Працює в Т-ві Вакаційних Осель і в Кружку Р. Ш. ім. М. Шашкевича. При кождій дозволеній збірці на Р. Ш. чи Вакаційні Оселі бачимо під церквою Духу і Духу! В часі війни належить до Горожанського Комітету і сповняє як слід всі на Неї вложені обовязки нерідко з особистим нараженням. — Це був правдивий зразок жінки патріотки, яка без спротиву, як карний рядовик і з любови до Рідної Землі, принимала всі поручені Їй роботи, а сповняла їх з небувалою точністю. — Не судилось однак Їй довершити своїх мрій і спочити між своїми на рідній землі, яку так любила — але далеко — далеко від нас, як крайна сирітка опущена всіма! Не всі Тебе опустили! — Спи й там Люба Товаришко сном спокійним і вічним! Хоч далеко від нас — то Дух Твій Душко буде нас заохочувати до тревалої і точної праці так для молоді як і для суспільности. Память Твоя і Твоя праця між нами не загине! — Нехай пером буде Тобі земля! **Товариш.**

На Пластовий Дім.

ДВАЦЯТЬДРУГИЙ ВИКАЗ.

На Пластовий Дім у Львові (Кооп. Банк „Дністер" у Львові, вул. Руська ч. 20, акд. книж. 15.000) зложили дальше в золотих: 845) Надія Макухівна, Львів 20 і кличе Женю Хоптяківну зі Львова й адв. д-ра В. Кіцулу зі Самбора. 846) Ученики VII. А. кл. академ. гімн. у Львові 45 і кличуть VII. кл. українських гімн. в Перемишлі, Станиславові і Коломиї. 847) Філія Т-ва Охорони Воєнних Могил на м. Львів і повіт 200. 848) о. Мирон Прийма, Левандівка 10. 849) о. Павло Олійник, Августівка 25. 850) о. Нестор Величковський, Базар 10. 851) о. Василь Чопей, Галич 5 і кличе о. преф. Олександра Малиновського зі Львова, о. В. Боліновського зі Збаража, о. Івана Старука і проф. Івана Флюнта зі Сянока. 852) Михайло Мигалюк, промисловець у Делятині 5 і кличе суддю Япикевича, Сміха, Гузара, д-ра Навроцького і дир. Жаровського і Гудзмана з Делятина. 853) Мр. Дмитро Ручка-Кульчицький, Самбір 10. 854) Корпорація „Чорноморе", Данціґ 25 і кличе корп. „Галич" і корп. „Заревo" в Данціґу. 855) Дир. Михайло Шахнович, Бібрка 5 долярів. 856) Аврелія Кирилович, Львів 5. 857) Омелян Баранник, Львів 5 і кличе Гр. Оришкина, Павлину Уляноау і радн. Івана Турчинського зі Львова. 858) о. Володимир Микитюк, Кути 10 і кличе п. Скобельського зі Старих Кутів і п. Герасимовича зі Старого Косова. 859) Інж. І. Сірий, Хшанів 10 і кличе інж. А. Шумінського з Хшанова. 860) XXXII. Курінь ім. О. Пчілки в Тернополі 50. 861) о. Іван Коцик, Щитівці 5. 862) „Союз Українок", Підгайці 15. 863) Люба Захарко, Перемишль 15 і кличе Марію Левицьку з Борислава, Ольгу Стахуру з Ужгорода і д-ра Осипа Цюпку з Моравської Остравн. 864) Фалина Любінецька, Тернопіль — часть доходу з фестину держ. гімн. і гімн. „Рідної Школи" в Тернополі 35. 865) XI. Звязок Новиків Г. „Стокротка" 11. 866) Дарія Пасіка 14 К. УУСП 10 і кличе Дарку Шехович зі Львова, Олю Макар з Кракова, б. пласт. Тетяну Созанську і Наталку Черкавську з Варшави. 867) 86. Пл. Курінь, Перемишль 30. 868) Петро Демчук, Перемишль 5 і кличе Б. Околота, Ю. Рибака і І. Грицуляка з Перемишля. 869) Переходовий Курінь УУСП, Варшава 10. 870) о. Андрій Пеленський, Лисятичі 10. 871) Ярослав Бартків, Романів 9 і кличе Синуся Гуменного зі Львова і Данька Масяка з Новосілки к. Підгаєць. 872) Іванка Козбурівна, Смільник 5. 873) Кооп. „Єдність", Бандрів Нар. 20. 874) о. Михайло Козак, Лішин 10. 875) о. Степан Клепарчук, Черниця 5. 876) Ярослав Стефанович, Рогатин 10. 877) Кооп. „Йордан", Клепарів 5. 878) Проф. Іван Галущинський, Тернопіль 10 і кличе суд. Володимира Михалевича з Кракінця і суд. Ярослава Маркова з Бучача. 879) Ярослав Гринішак, Кциня в Познанщині 5 і кличе інж. Івана Остапяка з Радчі. 880) Петро Олексієнко, Кциня 3.

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 2. п. м.: за масло солене експортове пріма 1 кільоґрам 4·30 зол., за масло експортове несолене пріма 4·10 зол. за 1 кг., за масло бльокове пріма 3·90 зол. за 1 кг., одна літра сметани 1·50, літра молока 0·29, копа яєць 5·60 золотих.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Четвер, 3. липня, година 8. вечором „Хоробрий вояк Швейк". Знижки важні.
Пятниця, 4. липня, година 8. вечором „Хоробрий вояк Швейк".

Малий Міський Театр:

Четвер, 3. липня, година 8. вечором „Потрійне весілля". Знижки важні.
Пятниця, 4. липня, година 8. вечором „Потрійне весілля" знижки важні.

Кіна.

АПОЛЬО: А коли надійде хвиля розпуки. Звукові додатки.
КАСІНО: Небезпека будучини. Один юнак (Рам. Новаро).
КОЛЬОСЕЙ: Чотири чорти.
КОПЕРНИК: Еспанські ночі. Білявки на добу.
ЛЕВ: З причини відновлення салі й інсталяції звукового апарату Кіно зачинене.
МАРУСЕНЬКА: Еспанські ночі. Білявки на добу.
ОАЗА: На фронті нічого нового. Кловн із дівчатами на виданні.
ПАЯС: Сема заповідь. Звукові додатки.
ПАН: Вічне кохання.
ПАСАЖ: Про що не говорять. Монте Карльо.
ПРОМІНЬ: З приводу реконструкції зачинене.
СІЛЕВЕ: І. Сексуальна гиґієна. II. Як повстає людина.
ФАТАМОРҐАНА: У пориві пристрастей. Екзотична любов.
ХИМЕРА: Бажаю твоєю бути.
УТІХА: Рекорд Том Мікса. Американські Пат і Паташон женяться.

Програма радіо.

Субота 5. VII. 1930.

Варшава (1411,7) 12·10 Грамофонові платн. **Краків** (312,8) 17·30 Трансмісія з Вильна. **Гельсінгфорс** (221,4) 13·30 Веселі пісні. **Ляйпціґ** (259) 16·30 Концерт для молоді. **Льондон** (356,2) 18·15 Програма для дітей. **Берлін** (418) 16·30 Концерт капелі. **Стокгольм** (436) 19·00 Шведські народні пісні. **Рим** (441) 17·30 Концерт. **Лянґенберг** (473) 20·00 Веселий вечір. **Прага** (487) 20·30 Балалайкова орхестра. **Брюссель** (509) 19·30 Грамофонові платн. **Відень** (516,3) 16.00 Пополудневий концерт. **Мюнхен** (533) 17·30 Органи. **Будапешт** (550) 12·15 Радіо-квартет. **Ленінград** (1000) 16·00 Концерт. **Харків** (1304) 20·00 Концерт.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Український Театр „Кооператива" у Львові. Український Театр ім. І. Тобілевича в Станиславові:

Сколе: Сади „Сокола". 2392
Пятниця 4. VII. „Миш церковна".
Субота 5. VII. Сади українського захисту: „Маруся Богуславка".
Неділя 6. VII. „Ой не ходи Грицю".
Понеділок 7. VII. Пращальна вистава: „Пірвання Сабінянок".

Подається до відома, що наш театр має у пляні обїздку всіх літниськ (Трускавець, Дора, Микуличин, Яремче і т. д.).

Репертуар Нового Українського Театру дир. К. Карабіневича. 2341

Ворохта:
4/VII „Цариця Мадаґаскару".
Микуличин:
5/VII „Шлях до пекла".
6/VII „Пан Твардовський".
Яремче:
7/VII „Шлях до пекла".
8/VII „Тітка Карла".
9/VII „Цариця Мадаґаскару".
Дора:
10/VII „Шлях до пекла".
11/VII „Тітка Карла".
Делятин:
12/VII „Шлях до пекла".
13/VII „Базар".
14/VII „Пан Твардовський".

На „Рідну Школу" зложив Вп. дир. Бронислав Янів 25 зол. замісць вінка на домовину бл. п. Духи Кружлевської. — ВП. Жертводавцеві складає щиру подяку — **Головна Управа.**

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

КОНЦИПІЄНТ адвокатський з судовою практикою шукає заняття у адвоката від 1 вересня п. р — Зголошення: Михайло Яхторович, Золочів, Підвійття 20. 2366 3–3

ВОРОХТА — Пенсіонат „Меля", новий будинок у гарнім соснинім місци, здалека від пороху і диму, а близько церкви — поручає комнати з цілоденним удержанням. 2396 2–2

ШУКАЮ роботящої і здорової жінки, середніх літ, яка занялась би домом і дітьми. Платня після умови. — Зголошення від 3—5 попол. вул. Королевої Ядвиги ч. 24/II пов. С. Т. 2395 2-14

БІЖУТЕРІЮ, ЗОЛОТІ і СРІБНІ ВИРОБИ продає за готівку і на рати від десятків літ у цілім краю знана фірма Іван Зельтенрайх, Львів, пл. Марійська ч. 5. Купую бриланти, золото, срібло, плачу найвищі ціни. 1857 76

Подяка.

Цією дорогою складаю щиру подяку Впв. Панові Д-рові Луці Карачкові за безінтересовне і успішне виличення мене з тяжкої недуги запалення суставів.
2402 о. Йосиф Грицай.

БРИЛЯНТИ, також іншу біжутерію купує по високій ціні Домбровскі-Розважевскі, Львів (Готель Жоржа) Академічна 2. 1856 25-?

КОНЦИПІЄНТ з однорічною судовою і адвокатською практикою глядає посади від 15. липня. — Зголошення з поданням услівій: Д-р М. Холявчук, Львів, Зіморовича 20. для А. Г. 2404 1-3

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціяліст недуг легенів, серця і жолудка
д-р Фелікс Ган
Львів, Листопада 30.
1206 Пересвітлення Рентґеном.

Д-Р ЕВГЕН ДУРДЕЛЛО
бувш. лікар заграничних клінік, спеціяліст скірних, венеричних і сексуальних недуг
та лікарської косметики
ординує від 8–10½, 14–18.
в неділі і свята від 10–11.
Гірське сонце. Вапофор. Діятермія. Кріотерапія. Сепаратові почекальні.
ЛЬВІВ, вул. Потоцького ч. 11. І. п.
826 Телефон 65–87.

Дентист Яків Насс
Львів, вул. Сикстуська ч. 17. II. п.
Скріплювання хитаючихся зубів пльомбування й виймання зубів, без болю. Штучні зуби в кавчуку і золоті після найновішої системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. П. Т. Урядовцям і студентам значна знижка. Тел. 65–73.
2355 5-10

Ширіть наш часопис!

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів Ринок ч. 10